

3. Дәулетов М., Сейдуллаева Д. Хәзирги қарақалпақ тилинде қоспа гәплер. – Нөкис: «Қарақалпақстан», 2010, 176-б.
4. Қайыпбергенев Т. Қарақалпақ дәстаны. Маман бий әпсанасы. – Нөкис: «Билим», 2018, 512-б.
5. Мамбетов К. Бозатаў: Роман хәм Повестлер. – Нөкис: «Қарақалпақстан», 1986, 332-б.
6. Нызанов М. Таңламалы шығармалары. VII том. – Нөкис: «Билим», 2018, 424-б.
7. Нызанов, М. Таңламалы шығармалары. VIII том. (Роман, гүрриңлер, драббллер). – Нөкис: «Билим», 2018, 312-б.
8. Сейитов Ш. Ығбал соқпақлары. Роман. – Нөкис: «Қарақалпақстан», 1975, 324-б.
9. Сейитов, Ш. Халқабад. Роман. Биринши китап: Шар бузыў. – Нөкис: «Қарақалпақстан», 1977, 324-б.
10. Хайдаров Ш.М. Бадий матнда парцеллятив конструкцияларнинг қўлланилиши. Монография. – Тошкент: «Методист нашриёти», 2023, 136-б.
11. Халмуратов Т.Ж. Хәзирги қарақалпақ тилинде парцелляция қубылысы ҳаққында. // «Илим хәм жәмийет», 2024, (№4/1), 62-64-б.
12. Халмуратов Т.Ж. Хәзирги рус хәм қарақалпақ тиллеринде биргелкили қурамлы дәнекерсиз қоспа гәплердин гейпара теориялық мәселелери. // «Илим хәм жәмийет», 2024, (№2/1), 76-78-б.

РЕЗЮМЕ. Мақола ҳозирги қарақалпақ тилида қўшма гап шаклидаги парцеллятив конструкцияларини ўрганишга бағишланган.

РЕЗЮМЕ. Статья посвящена изучению парцеллированных сложных конструкций в современном каракалпакском языке.

SUMMARY. The article is devoted to the study of partial complex constructions in the modern Karakalpak language.

KÓRKEM SHÍĠARMALARDA DIALEKTLIK VARIANTLARDÍN QOLLANÍLIWÍ

D.Y.Xalmuratova – tayanish doktorant

Аjiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik pedagogikalıq institutı

Tayanch so‘zlar: badiiy asar tili, dialekt, dialektga mos variant, frazeologik variant dialektizm.

Ключевые слова: художественной язык, диалект, диалектной вариант, фразеологический вариант диалектизма.

Key words: Artistic language, dialect, dialectal variant, phraseological variant of dialectism.

Kórkem shıǵarma insanlardı jaqsılıqqa jeteklewshi kúsh sanaladı. Sebebi, insan kórkem shıǵarmanı oqıw arqalı, onıń qúdiretli kúshinen nár alıp, ómirdiń jaqsı hám jaman táreplerin úyrenip, ómirge bolǵan kózqarası, pikirlew dúnyası keńeyedi. Biz kórkem shıǵarmalardı oqıw arqalı hár qanday xalıqtıń ómirin, jasaw sharayatın, turmıstırishiligin, tariyxın, mádeniyatın, úrp-ádet, dástúrlerin úyrenemiz. Kórkem sóz sheberi turmısta bolıp atırǵan waqıyalardı kórkem shıǵarmalarda keńnen sáwlelendirip, óz elegenin ótkerip, tilimizdiń sarqılmas bulǵınan paydalanıp, tilge jan endiredi. Sebebi, jazıwshı, shayırdıń atın dúnyaǵa tanıtatuǵın onıń qunlı dóretpeleri sanaladı. Qaraqalpaq ádebiyatınıń kórnekli wákili K.Mámбетov: «Ádebiy kórkem shıǵarma jeke avtorlardıń toǵanısarı, ózi jasap turǵan dáwirge bolǵan kózqarasları tiykarında ómirde bolıp atırǵan qubılıslardı jıyınalap, kórkem súwretlew tiykarında maydanǵa keledi» degen edi [1:42]. Sonlıqtan da, kórkem shıǵarmalarda avtor bayanlap atırǵan waqıyanıń haqıyqı kórinisin kóriwimizge boladı.

Hár qanday kórkem sóz sheberleri shıǵarmanıń janlı shıǵıwı ushın, haqıyqı ómirdiń kórinislerin beriw ushın dialektlik sózlerden de paydalanadı. Dialekt – bul aymaqlıq baylanıstıń nátiyjesinde qalıplesken, grammatikalıq qurılısında, sózlik quramında óz ózgesheliklerine iye bolǵan tildiń jergilikli variantı, óz ara bir-birine jaqın bir neshe sóylesimlerdeń jıyındısı [2:5]. Jazıwshı óz shıǵarmasında dialektizmlerdi qaharmannıń minez-qulqın, psixologiyasın kórsetiwde, onıń portretin súwretlewde, sonıń menen birge sol ortalıqtıń kórinisin, xalıqtıń jasaw tirishiligin, mádeniyatın, úrp-ádet, dástúrlerin ashıp beriwde qollanadı.

Til biliminde variantlılıq qubılısı júdá qızıqlı qubılıs. Variantlılıq qubılısı óziniń hár muqamda keliwi, ránbärenligi menen ajralıp turadı. Jazıwshı-shayırlar

shıǵarmalarında bir sózdi qaytalay bermey, olardıń tilimizdegi basqa da variantların orınlı qollanıp, shıǵarmanıń kórkemliliğin asırıw maqsetinde paydalanadı. Sóz variantları, tiykarınan, úsh túrli belgi menen ajratıladı: a) sózdiń túbirlerinde ortalıq uqsashlıq bolıwı kerek; b) leksika-semantikalıq uqsashlıǵı saqlanıwı kerek; v) seslik ózgesheligi leksika-semantikalıq ózgeris tuwdırmawı kerek [3:119]. Kórkem shıǵarmalardıń tilinde dialektke tán variantlar shıǵarmanıń qunlılıǵın asırıwda úlken áhmiyetke iye. Dialektke tán variantlar shıǵarmada avtor hám qaharmannıń tilinen berilip, kórkem shıǵarmanıń janlı, tásirli, obrazlı shıǵıwın támiyinleydi. Dialektlik sózler ádebiy tildegi sózler menen variant boladı. Olardı kórkem shıǵarmalarda qollanıwına qaray eki toparǵa bólip alıp qaraymız:

1. Jeke sózlerdiń hám sóz dizbekleriniń bir-birine variant bolıwı.

2. Frazelogiyalıq sóz dizbekleriniń quramında kelgen sózlerdiń bir-birine variant bolıwı.

1. Jeke sózlerdiń hám sóz dizbekleriniń bir-birine variant bolıwı. Kórkem shıǵarmalardıń tilinde dialektlik jeke sózlerdiń hám sóz dizbekleriniń ádebiy tildegi sózler hám sóz dizbekleri menen variant bolıwı shıǵarmanıń janlı shıǵıwında, belgili bir aymaq kórinisin anıq ashıp beriwde xızmeti oǵada úlken. Misalı: **Taban soqpaq – ayaq soqpaq:** Buwday quwırmashtıń iyisi úyge qayırılǵan **taban soqpaqqa** túsiwden-aq murnımdı jarǵan edi (S.Bahadırova, «Hayallar»). Balalıqta omba qardı ombalap, azannan keshke shekem qońsılarımızdıń úylerine baratıǵın **ayaq soqpaǵımızdı** tazalap úlgere almadıq. (Ó.Ótewliev, «Qarlıǵash uya salǵan úy»).

Gúlshe jer-móldек jer-qıytaq jer: Keshke deyin otız sotıx tórt gúlshe jerge másh, lobiya egip tasladıq. (J.Aymurzaev, «Jetimniń júregi».)

Kirpisheshen-kirpiksheshen-kirpi-kirpitiken:

Sonıń arasında boldı tasırılı,
Jılǵa bir **kirpisheshen** asıldı,
Quyırǵınan tislep tartıp aldı da,
Tobanayaq bolıp basın jasırdı.

(I.Yusupov, «Búlbil uyası»)

Berilgen misaldaǵı *taban soqpaq* sóz dizbegi atlıq+atlıqtan jasalǵan dialektizm bolıp, awızeki sóylew tilindegi *ayaq soqpaq* sóz dizbegi menen mánileri birdey bolıp, quramındaǵı *taban* hám *ayaq* sózleri bir-birine variant boladı. Al, *gúlshe jer-móldek jer atamaları* kelbetlik+atlıqtan jasalǵan dialektlik sóz dizbegi bolıp, ádebiy tildegi *qıytaq jer* ataması menen mánileri birdey bolıp, quramındaǵı *gúlshe, móldek* hám *qıytaq* sózleri bir-birine variant boladı. Jazıwshı *taban soqpaq* dialektizmin úy aldındaǵı joldıń kórinisin beriw ushın qollanǵan bolsa, *gúlshe* jer dialektizmin úy aldındaǵı atızdın kólemin hám kórinisin beriw maqsetinde paydalanǵan. M.Qayıpnazarova óziniń arnawlı miynetinde: «móldek jer úy janındaǵı hár bir shańaraqqa tiyisli bolǵan kishi kólemdegi diyxansılıq ushın ajratılǵan jer bólegi. Bul atama arqa dialektte, ásirrese Taxtakópir, Qaraózek, Shımbay, Kegeyli rayonlarındaǵı qaraqalpaqlardıń tilinde móldek túrinde qollanılsa, Xojeli, Qañlıkól, Shomanay aymaqlarında jasaytuǵın xalıqtıń tilinde móldek penen birge tamarqa sózi ónimli qollanıladı» - dep kórsetedi [4:11]. Al, jazıwshı K.Karimov Shımbaylılar haqqında: «Jeri, qos ógizi bar adamlar erjetip kiyatırǵan balalarına azǵana jer-móldek bólip bergen. Móldek jerden alınǵan ónim balanıń ıqtıyarında bolǵan» - dep aytıp ótedi [5:252].

Berilgen misallarda *kirpisheshen* sóziniń ádebiy tildegi variantı *kirpitiken* túrinde ushırasadı. Kórkem sóz ustası bul sózdi xalıqtıń awızeki sóylew tiliniń ózgesheligin kórsetiw ushın qollanǵan. Shayır shıǵarmada kirpitikenniń halatın qorǵawshı kúsh sıpatında onıń kúshli, qorıqpas janzat ekenligin súwretlegen. Xalqımızda kirpitiken terisi kiyeli dep qaraladı. Iлимпaz G.Snesarev: «kirpitiken-Avestoda iytıń bir násili dep qaraladı. Ol pák janzat bolıp, Axriman jaratqan jawız kúshlerge qarsı gúresedi. Terisi Xorezmde kúshli saqlawshı ekenligin» aytadı [6:310].

2. Frazeologiyalıq sóz dizbekleriniń quramında kelgen sózlerdiń bir-birine variant bolıwı. «Kórkem shıǵarmalardıń tilinde frazeologiyalıq sóz dizbekleriniń quramında kelgen sózlerdiń bir-birine variant bolıwı ónimli ushırasadı. Frazeologiyalıq sóz dizbekleri ásirlerden-ásirlerge, áwladtan-áwladqa ótip, til eleginen ótken, tilimizdiń qaymaǵı retinde bahalanıp, pikirdiń shıraylı, ótkir mánili shıǵıwında xızmeti oǵada úlken. Frazeologiyalıq variantlardı leksika-grammatikalıq jaǵnan usaslıǵına qarap, olardı tildegi mánissiz qaytalanıwshı sóz toparı dep qarawǵa bolmaydı. Kerisinshe, olar sóylewde pikirdiń kórkemlilik, ekspressivlik múmkinshiligin arttırıwdaǵı tiykarǵı qural bolıp esaplanadı» [7:27]. «Frazieologiyalıq variantlar, sózimizdiń qaytalanıwında, onıń hár túrli bolıp ayılıp, mánisi ózgermey saqlanıp, onı tınlawshıǵa ele de kórkem etip jetkeriwde áhmiyeti úlken. Demek, frazeologiyalıq variantlar degende, leksika-grammatikalıq ózgerisler sebepli biri ekinshisinen bólinip shıqqan, biraq tiykarǵı bir mánige birlesetuǵın frazeologizmlerdi túsinemiz» [8:22].

Kórkem shıǵarmalarda dialektke tán frazeologiyalıq variantlar shıǵarmanıń qunlılıǵın asıradı, oǵan tereń emociyalıq boyawlar berip, shıǵarmanıń ele de qızıqlı,

qaytalanbas, mazmunlı bolıwın támiyinleydi. Bul, óz gezeginde, tildiń kóp qırılıǵın kórsetip, qaraqalpaq tili leksikasınıń baylıǵınan derek beredi. Mısalı:

Tili súyeksiz – tili maylı: Sol ushın da sawdanıń ústinde bazı birewler sheshen bolıp ketedi. Ásirrese, alarmanıń **tili súyeksiz** boladı: qabın qoltıǵına qısıp, góddaslap júrip, bazardıń anaw basınan túsip mına basına shıqqansha hár qapqa, hár dange qol urıp kóredi... (K.Karimov, «Aǵabiy»).

Tóbesine muz quyılıw – tóbesine suw quyılıw: Ólimdi esitip, Qadırdıń tóbesine **muz quyılǵanday** boldı. (K.Sultanov, «Aqdárya»)

Tisi qıshıw – iyek qıshıw: Azannan beri **tisi qıshıp** júrdi, sizlerdiń sebebińiz benen qızıl qozınıń toppaq jiligin kemiretuǵın boldım. (Ǵ.Seyitnazarov, «Sáwir samalı»).

Jıntıǵı qurıw – dińkesi qurıw – dármanı qurıw: Toǵaydıń dımsıqqan qapırǵında kúni menen balta urıp, ańqası kewip, **jıntıǵı qurıp** qalıptı. (Sh.Seyitov, «Íǵbal soqpaqları»).

Ǵarrı adım muń bolıw – ǵarǵa adım jer muń bolıw: Qarsı aldınan esken samalǵa entigip, kók muzda tabanı tayıp, júrisi ónbedi. **Ǵarrı adım muń bolıp**, bir-eki máртеbe abınıp jıǵıldı. (K.Sultanov, «Aq dárya»).

Aqlıq qızdıń qına toyı – ákeniń qına toyı: Usı turısım boladı. Men bir **aqlıq qızımniń qına toyma** barayın dep atırǵanıń joq. (Sh.Seyitov, «Íǵbal soqpaqları»).

Berilgen misaldaǵı *tili súyeksiz* dialektizmi kelbetlik frazeologizm bolıp, sózge sheber, sózge sheshen mánisin bildirip, quramındaǵı *súyeksiz* sózi ádebiy tildegi tili *maylı* frazeologizmindegi *maylı* sózi menen variant boladı. *Tóbesine muz quyılıw* dialektizmi feyil frazeologizm bolıp, qattı qorqıw mánisin bildirip, quramındaǵı *muz* sózi ádebiy tildegi *tóbesine suw quyılıw* frazeologizmindegi *suw* sózi menen variant boladı. *Tisi qıshıw* dialektizmi feyil frazeologizm bolıp, bir nárseden dáme etiw, úmitleniw mánisinde kelgen bolıp, quramındaǵı *tis* sózi menen ádebiy tildegi *iyegi qıshıw* frazeologizmindegi *iyek* sózi menen variant boladı. *Jıntıǵı qurıw* dialektizmi feyil frazeologizm bolıp, qattı sharshaw, boldırıw, halı bolmaw mánisin bildirip, quramındaǵı *jıntıǵı* sózi ádebiy tildegi *dińkesi qurıw – dármanı qurıw* frazeologiyalıq sóz dizbegindegi *dińke, dárman* sózleri menen variant boladı. *Ǵarrı adım muń bolıw* dialektizmi feyil frazeologizm bolıp, qıynalıw mánisinde kelip, quramındaǵı *ǵarrı* sózi ádebiy tildegi *ǵarǵa adım jer muń bolıw* frazeologizmindegi *ǵarǵa* sózi menen variant boladı. Jazıwshı bul dialektizmlerdi qaharmannıń psixologiyasın, onıń sırtqı kórinisin, jaǵdayın kórsetiw maqsetinde paydalanǵan.

Keltirilgen misallardaǵı *aqlıq qızımniń qına toyı* atamasındaǵı *aqlıq qızımniń* sóz dizbegi ádebiy tildegi *ákeniń qına toyı* frazeologiyalıq sóz dizbegindegi *áke* sózi menen variant boladı. Bul dialektizmiń mánisi jaqtırmaw, ashıwlanıw, kewilsizlik mánisinde qollanılgan. Tariyxshı A.Ótemisov qubla Aral mákanlarındaǵı qaraqalpaqlardıń salt-dástúrlerindegi *qına toyı* haqqında bilayınsha aytıp ótedi: «Qaraqalpaqta burın *qına toyı* beriw dástúri kúshli bolǵan. Adam 84 jasında mıń aydıń júzin kóredi eken. Mıń aydıń júzin kórgen adam baqıyǵa barǵanda soraw-juwap gúrsisine otırmaydı. Perishteler oǵan ańqaytıp jánnet esigin ashıp qoyadı eken. Mıń aydıń júzin kórgen adam ózi sabır saqlaydı, indemeydi, lekin perzentleri «Ákemizge quda berdi, atına qınanı basıp, mıń aydıń júzin kórdi» dep *toı* beredi. Bul *toı*dıń atı «Qına toı» dep ataladı. Bul *toı*da at

shabiladı, kókpar oynaladı, jıraw, baqsı aytırladı, palwan gúresedi. Tağı basqa da qoshqar dúgıstırıw sıyaqlı tamashalar beriledi» [9:61]. Al, Á.Paxratdinov arnawlı miynetinde ákeniń qına toyı – bul er adamnıń hayalı ústine úyleniwi bolıp, ol barlıq waqıtta shańaraq aǵzalarına kewilsizlik alıp kelgenligin aytıp ótedi [10:33-34]. Sonıń ushın da, jazıwshı bul dialektlik frazeologizmlerdi, ayrıqsha obrazlılıq berip, sheberlilik penen qollanǵan. Sonday-aq, kórkem shıǵarmalardıń tilinde dialektizmge tán variant frazeologizmler ishinde bir-birine variant frazeologizmler de ushırasadı. Bul frazeologizmlerdiń ayrımlarında quramındaǵı sózleriniń tolıq hám qısqaǵan túri de ushırasadı. Mısalı:

Shanshıwına soqqı tiygendey-shanshıwına tiyiw – shamına tiyiw – shondısına balta tiygendey: Bul sóz Qádirdiń **shanshıwına soqqı tiygendey** boldı. (K.Sultanov, «Aqdárya»). Ashtan ólip qaladı – góy!-degen sózi Tilemistıń **shanshıwına tiygendey** quyqası juwlap ketti (K.Sultanov, «Aqdárya»). – Bul gápler Qulshı biydiń **shamına tiye baslaǵan edi** (K.Karimov, «Aǵabiy»). Oralskiy oylandı, oylandı, eń sońında «**shondısına balta tiygendey**» osharılıp qaldı (Q.Mátmuratov, «Terbenbes»).

Tor etine deyin pisiw – tor etinen ayırılıw: Balları ashtan jılap, birewleri nan sorap, birewleri tamaq sorap páteńge keltirip, ózi hesh nárseniń esabın tappay gá shanashın qaǵıp kórip, gá digirmannıń uyasın, gá dógereklerin sıpara menen sıpırıştırıp, gá neshshe kúnlerden berli shań basıp atırǵan qazan-tabaqların shaqırlatıp, «júyrik jete almaǵan joqqa» ilaj ete almay, ishten jılap, órtenip, qara tırnaǵına deyin kúyip, **tor etine deyin pisip** otırǵanda, Niyazbektiń ala sıyırdı jetelep keliwi hayaldı birden hawlıqtırdı (Q.Mátmuratov, «Terbenbes»). Usı biyshara seni mennen qızǵanıp-aq, **tor etinen ayırıldı** (K.Sultanov, «Aqdárya».)

Kúsh qabızına sıymaw – júregi qabızına sıymaw: Álle qanday **kúsh qabızına sıymay**, tolıp, tasıp turǵanday (K.Sultanov, «Ájiniyaz»). Jawınger jigittiń soldat qayısı qalıptey tartqan qarnın ıza-qayǵı kernep, **júregi qabızına sıymaydı** (K.Sultanov, «Aq dárya»).

Ádebiyatlar

1. Мәмбетов К. Әдебиат теориясы. –Нөкис: «Билим», 1995.
2. Курбанбаева Б. Қарақалпақ тилинің кубла диалектинде сөзлердің жасалығы хәм морфологиялық өзгешеликлер. – Ташкент: «Тафаккур авлоди», 2020.
3. Болғанбай улы Әсет, Қалій улы Ғабдолла. Қазіргі қазақ тілінің лексикологиясы мен фразеологиясы. –Алматы: «Санат», 1997.
4. Кайпназарова М. Қорақалпоқ тилининг шимолій шеваси касбий лексикасининг лингвогеографик тадқиқи. Филолог. фанл. буйича фалсафа докт. дисс. автореф. –Нукус: 2029.
5. Каримов К. Шахтемир-Шымбай шежиреси. –Нөкис: «Авангард», 2024.
6. Снесарев Г.П. Хорезмликларнинг мусулмонликдан аввалги маросимлари ва урф-одатлари. –Ургенч: 2018.
7. Ешбаев Ж. Қарақалпақ тилинің қысқаша фразеологиялық сөзлиги. –Нөкис: «Қарақалпақстан», 1985.
8. Досжанова Г.Д. К.Рахмановтың «Ақыбет» романында фразеологизмлердің қолланылыуы өзгешеликleri. // «Илим хәм жәмийет», №3, 2017.
9. Өтемисов А. Түслик Арал халқының салт-дәстүрleri. –Нөкис: «Авангард», 2022.
10. Пахратдинов А. Мәнили гәплер хәм халық әпсаналары. –Нөкис: «Қарақалпақстан», 1989.

РЕЗЮМЕ. Ushbu maqolada badiiy asarlar tilida uchraydigan dialektga mos variantlar haqida, yakka soʻzlarning bir-biriga variant boʻlishi, frazeologizmlar tarkibida kelgan soʻzlarning bir-biriga variant boʻlishi haqida soʻz boradi..

РЕЗЮМЕ. В данной статье рассматриваются диалектные варианты, встречающиеся в языке художественных произведений, варианты отдельных слов во фразеологии.

SUMMARY. This article deals with dialectal variants found in the language of artistic works, the variants of individual words, and the variants of words in phraseology.

Berilgen misallardaǵı *shanshıwına soqqı tiygendey* dialektlik frazeologizmi tolıq varyantı bolsa, al, qısqaǵan túri *shanshıwına tiyiw*, onıń sinonimi shondısına balta tiyiw bolıp, kútlimegen jerden qıyın jaǵdayǵa túsiw mánisinde kelgen. Jazıwshı qaharmannıń birden, kútlimegen waqıtta qıyın jaǵdayǵa túsiw halatın súwretlew ushın usı dialektizmde qollanǵan. Demek, kórkem sóz sheberi dialektke tán frazeologiyalıq variantlardı beriw arqalı shıǵarmanıń kórkemliliǵın támiyinlegen. Berilgen misaldaǵı *tor etine deyin pisiw – tor etinen ayırılıw* dialektlik frazeologizmleri qattı qıynalıw, qıyınshılıq kóriw mánisin bildiredi. Jazıwshı qaharmannıń sırtqı kórinisin, onıń psixologiyasın, jaǵdayın anıq kórsetiw ushın usı dialektlik frazeologizmdi qollanǵan. Bul frazeologizmler shıǵamanıń ele de mazmunlı, kórkem bolıwın támiyinlegen.

Joqarıdaǵı misaldaǵı *kúsh qabızına sıymaw – júregi qabızına sıymaw* frazeologizmleri kontekstte antonim mánisinde kelip, *kúsh qabızına sıymaw* frazeologizmi quwanıw mánisinde kelgen bolsa, *júregi qabızına sıymaw* frazeologizmi ashıwlanıw mánisinde kelgen. Kórkem sóz ustası bul frazeologizmlerdi qaharmannıń sırtqı kórinisin, onıń psixologiyasın kórsetiw maqsetinde qollanǵan. Bul, óz gezeginde, shıǵarmada qayta-qayta bir sózdiń qaytalanbawınan jazıwshınıń sóz sheberi, óz isiniń ustası ekenligin ańlatadı. Solay etip, jazıwshı kórkem shıǵarmalarda dialektlik variantlardı qollanıw arqalı til marjanların túrlendirip, oǵan ayrıqsha boyawlar berip, qaraqalpaq tiliniń oǵada sulıw, shıraylı ekenligin kórsetedi.

Juwmaqlap aytqanda, biz kórkem shıǵarmalardıń tilinde qollanılgan dialektlik variantlardı analizlep, tómendegidey juwmaqqa keldik. Dialektke tán variantlardıń kórkem shıǵarmalarda orınlı qollanıwı kórkem shıǵarmanıń obrazlı, kórkem, tásirli shıǵıwın támiyinleydi. Dialektke tán variantlar ádebiy tildegi sózlerdiń variantı, sinonimi, ekvivalenti esaplanadı. Dialektke tán variantlardıń hár túrli muqamda keliwi qaraqalpaq tili leksikasınıń bay ekenliginen derek beredi.